

Kaisa Kyläkoski

Suomen naisellista historiaa

Suomen naisellista historiaa

Kaisa Kyläkoski

**Suomen naisellista
historiaa**

©copyright Kaisa Kyläkoski 2013

Helsinki 2013

Kustantaja: Books on Demand GmbH,
Helsinki, Suomi

Valmistaja: Books on Demand GmbH,
Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-286-546-5

Aluksi

Olen kirjoittanut vuoden 2007 lopulta blogia *Sukututkijan loppuvuosi*. Sen sisältö on ollut perin sekalaista, mutta yhtenä johtolankana on ollut nostaa esiin menneisyyden naisia ja heidän elämäänsä. Tähän kirjaan olen muokannut noita tekstejäni ja Tampereen sukututkijoiden Orpana-lehdessä julkaistuja juttujani. Mukana on myös pöytälaatikosta löytynyttä materiaalia

Kirjan idean sain jollain viime talven linja-automatkalla Helsingin ja Satakunnan välillä. Näin minulla oli äidilleni vastaus, kun hän sairaalavuoteeltaan kysyi seuraavaa projektiani. Hän ei tätä kirjaa näe, mutta tuotoksieni uskollisena lukijana tunsin kyllä sen aiheet.

Kirja on omistettu äitini ja hänen jälkeensä poisnukkuneiden mummojeni muistolle

Liisa Kyläkoski, 1948-2013

Hannele Ilmavalta, 1923-2013

Helmi Kyläkoski, 1922-2013

Elokuussa 2013
Kaisa Kyläkoski

Kinnasneula kädessä

Mummo opetti minut virkkaamaan keittiössään ja taisi neuvoa neulomisenkin. Kesäkursseilla 11- ja 12-vuotiaana opin kankaan kudonnan loimen luomista ja niisimistä myöden. Niinpä kun aloitin sukututkimuksen ja aloin saada Suomen historiasta otetta, ajattelin että minulla oli käsityön kautta yhteys menneisyyden naisiin. Hekin olivat tuskailleet sukkien kantapäiden ja katkeavien loimilankojen kanssa.

Onneksi ennen kuin ehdin satuilla moista kaukaisimmista esiäideistäni sain jotain kautta tietää, että virkkaus tuli Suomeen vasta 1800-luvun alkaessa ja että neulominen on myös melko tuore käsityötekniikka. Useammalla puikolla neulottu saumaton putkilo, johon tuntemamme villasukat perustuvat, opittiin maailmalla 1200-luvun paikkeilla ja yleistyi Ruotsin eteläosissa 1500- ja 1600-luvuilla.

Suomeen neulomisen on sanottu tulleen Naantalin birgittalaisluostarin kautta, mutta oikeastaan ei ole varmaa millä tekniikalla nunnat tekivät käsineitä 1400-luvulla. Turun kaupunkikaivauksissa on löytynyt jääne puikoilla neulotusta tekstiilistä, joka on ajoitettu vuosien 1440-1550 välille, eli tuohon mennessä tekniikka oli saapunut Suomeen. Jo 1600-luvulla muuallakin Varsinais-

Suomessa tehtiin neuleita myyntiin. Seuraavilla vuosisadoilla neulominen levisi edelleen ja lopulta lännessä kudottiin, Pohjanmaalla tikuttiin sekä tikattiin ja idässä neulottiin sukkia.

Ja mikä väistyi tämän tieltä? Se toinen neulominen, johon käytettiin neulaa eikä puikkoja. Terminologia menee sekavaksi. On puhuttu kinnasneulatekniikasta, kinnasompelusta, kinnasompelutekniikasta. Neulakinnastekniikasta, neulaamisesta ja yhdellä puikolla neulomisesta. Tai neulalla neulaamisesta. Työväline on yleensä 10–14 cm pitkä, tylppäkärkinen ja litteä luinen, puinen tai metallinen neula, jota on kutsuttu kinnaspuikoksi, sukkapuikoksi, vanttuneulaksi, puikoksi, kinnastikuksi ja kinnaskokaksi. Ettei olisi turhan yksinkertaista.

Tämäkin tekniikka on aikanaan todennäköisesti omaksuttu muualta. Löydöistä, perinteen säilymisestä ja tekniikan yksityiskohdista on päätelty, että kinnasneulatekniikka tuli Suomeen ensin lännestä ja myöhemmin idästä.

Ulkomaisista tekniikan arkeologisista löydöistä varhaisin on Syyriasta ja ajoitettu vuoteen 256. Egyptissä tyhdyt sukat ovat kolme sataa vuotta nuoremmat. Todennäköisesti käsityötekniikka on kuitenkin paljon vanhempi, aidosti kivikautinen.

Pohjoismaissa on merkkejä neulaamistekniikan omaksumisesta pronssikauteen mennessä, mutta varhaisimmat varmat jäänteet on ajoitettu 900-luvulle. Suomessa on löydetty neulaten tehtyjen tekstiilien jäänteitä haudoista Euran Luistarissa, Turun Kaarinan Kirkkomäellä, Köyliön Vanhakartanossa ja Maskun Humikkalassa. Nämä on ajoitettu n.s. viikinkiajan loppuun eli 1000-luvun paikkeille. Jäänteet ja niiden sijainti viittaa siihen, että kyseessä olivat neulakintaat. Vanhin tunnettu kokonainen kinnas Suomesta on 1300-luvulta.

Hauta-antimista muistetaan paremmin komeat korut. Kintaatkin ovat olleet näyttäviä, sillä esihistoriallisia jäänteitä analysoimalla on selvinnyt, että niissä on käytetty kasveilla värjättyjä lankoja, raitoja ja kirjontaa. Ne kertovat siis muustakin käsityöosaamisesta ja vaivannäöstä tai varallisuuden sijoituksesta ulkoisen olemuksen kohentamiseen.

Ehkä jo tuolloin ja ainakin myöhemmin neulalla syntyi kintaiden lisäksi muitakin käyttötekstiilejä: jouhikintaat nuotan vetoon, sukat, myssyt ja jopa takkeja ja paitoja. Mutta erityisesti kintaista tuli neulaamalla pehmeitä, paksuja ja lämpimiä. Työssä ne oli yhtä helppo ottaa pois kädestä ja laittaa takaisin, vaikka yhdellä kädellä. Ja jos johonkin kohtaan tulikin reikä, ei koko kinnas purkautunut.

Arvatenkin siis vuosisatojen ajan suomalaisissa kodeissa ovat äidit opettaneet neulan käyttöä ompelun lisäksi tähän neulomiseen. Kansatieteellisen aineiston perusteella oppimisen aika on ollut 8-14 vuoden iässä. Katsottiin ensin ja tehtiin sitten. Opittiin tekniikka, mallit ja sopiviksi katsotut väritkin.

Kansakoulun tultua käsitöitä opittiin myös koulussa. Kinnasneulatekniikkaa ei otettu opetusohjelmaan ja tämä ajoi osaltaan taitoa unholaan. Josta sen ovat viime vuosina nostaneet esille muinais- ja keskiaikaharrastajat, jotka toisinaan jopa kehräävät käsin (ilman rukkia!) lankansa. Todellista kosketusta menneisyyteen.

Mitä kaikkea tapahtuikaan Suomessa asuneille naisille ennen kuin edes oli itsenäistä Suomea?

Kirjassa kerrotaan tositarinoita ja kohtaloita useammalta vuosisadalta. Mukana on käsityötä, ruuanlaittoa, muotia, matkustamista, rikoksia, tapakulttuuria, opettamista ja oppimista.

9 789522 865465

BODTM
Books on Demand

www.bod.fi